

SZINONIMAHASZNÁLAT A JOGI NYELVBEN

LETSCHE N D R E

Izgalmas, sőt kissé túl érzékeny kérdését szándékozom feszegetni a jogi nyelvnek, terminológiának, egyszersmind a jogi kommunikációnak.

Ahhoz, hogy vizsgálódásom ne csak egy igen szűk problémakörre korlátozódjék, a lehető legtágabban kell fölfogni a szinonímiát, a szavak, kifejezések rokonértelműségét. Már a címben föltüntetett műszót is szélesíteni szükséges: az idegen szavak Bakos-szerkesztette szótárában föltüntetett *szinonim* címszó meghatározása — rokon értelmű, rokon vagy hasonló jelentésű (szó, kifejezés) — megfelelőbbnek is látszik avégből, hogy az egy- és hasonló jelentésű műszavaktól, -kifejezésektől kezdve egészen a „távoli” rokonértelműségig minden, vagy legalább sok fokozatot figyelembe vehessünk. Ha nagyobb vita- vagy támadási felületet is nyújt, a továbbiakban a rövideg, egyszerűség kedvéért a *szinonim*a szót fogom gyakrabban alkalmazni a szinonim (szó, kifejezés) terminus helyett.

A szinonimahasználat vizsgálata a jogi nyelvben azért rendkívül izgalmas vállalkozás, mert egy olyan alapvetésből kell kiindulni, azt megdöntetlen érvekkel alátámasztani vagy ellenérvekkel aláaknázni, mely így hangzik: a szaknyelv nem tűri a szinonimákat. Márpedig a jogi nyelv szaknyelv a javából, a köznyelvtől való távolodási, „értelemhagyó” önállósodási törekvését sokan bírálják mostanság. A szaknyelv és a szinonim viszonyára vonatkozó tételt szándékosan fogalmaztam meg extrém, kizárólagos módon, mert — előrebocsátom — jómagam inkább az „alá- és ellenérvek” felsorakoztatására készülődöm, mintegy magamra uszítva ezáltal a közérthetőség, egyértelműség fontos szempontjaihoz mereven ragaszkodókat. Mégis, dialektikus összefüggésben kísérlem meg állításaimat megokolni, hogy azok a ló túlsó oldalán ne tűnjenek az ellenpólus: a szaknyelv tűri, kedveli, használja a szinonimákat — megállapítás dogmatikus, megmásíthatatlan megrajzolásának.

Kissé túl érzékeny föladatnak pedig amiatt minősíthető a jogi nyelvi szinonimavizsgálat, mert az elemzés alatt mindvégig szemünk előtt kell lebegnie annak az egyenesen, határozottan szinte meghúzóhatatlan határ-

vonalknak, mely a világosság, egyértelműség, közérthetőség, a stílus változatossága, valamint a köznyelv felé hajlás és a szaknyelvi immanencia, önállósulási törekvés mindenkori egymásrahatásának és -utaltságának a függvénye. A vállalkozás nehézsége és vonzósága tehát éppen a tételek egyértelműségének hiányában kutatható.

Három alapvető analizálandó csoportot láttam elő, három olyan egyiséget, melyeket ugyan nem mesterségesen, (ál)tudományos-didaktikai megfontolásból alkottam, de amelyekben sokszor, az okvetlen különbözőségek dacára, a fönt említett-panaszolt „határvonal”-kérdés jellegzetes egymásbafonódottságának és -mosódottságának ismérvei is kiütköznek.

A szinonima-jelenlét indokolttsága nézőpontjából szemlélt kategóriák, jogi szövegnekem:

— a törvény s a törvéynél alacsonyabb rendű általános és egyedi aktusok;

— a tudományos és szakirodalom, valamint

— a népszerű, ismeretterjesztő jogi irodalom.

Tömérdek bírálata érte és éri mostanság a jogi szövegeket. Főként a homályosságot, nyakatekertséget, terjengősséget, a hivataloskodó hajlamot hozzák föl főérvként a bírálók, leszögezve, hogy a jog(szabályok) nyelve „kényszerűen és kötelességszerűen precíz, világos, közérthető” — de csak kellene, hogy legyen. Kolozsvári Grandpierre Emil *Herder árnyékában* (1979) c. műve idézésekor mellesleg nagyon közismert tényről közöltem. Figyelmem kívül hagyva az iménti kritikus érveket, e helyütt csupán a rokonértelműségnek a közérthetőségre gyakorolt hatását veszem számba.

Valószínű, de semmiképpen sem tökéletes az a megállapítás, mely szerint a törvényben és más jogszabályokban egyáltalán nincsen helyük a rokon vagy hasonló jelentésű szavaknak, a szakirodalomban több, míg az ismeretterjesztő jogi irodalomban a legtöbb alkalom kínálkozik a vizsgált nyelvi jelenség alkalmazására.

A már-már iskolapéldának tekinthető *érvény* és *hatály* szavak esetén igyekszem az előző bekezdésben megadott föltételezést egyrészt bizonyítani, másfelől részben pontosítani, részben megdönteni.

Az *érvény* és a *hatály* szavak jelentése közti árnyalatnyi különbség még sok jogász számára sem ismert, vagy nem egészen világos. Képtelen viszont a nem jogászoknak az a köznyelvi aspektust szem előtt tartó érvelése, hogy a jogászok fölfoghatatlanná akarják tenni a köznyelv használója számára a jogi nyelvet, például egy szép, érthető és használatos köznyelvi szó helyett kiagyálnak egy faramuci terminust. A további találgatások elkerülése érdekében jegyzem meg, hogy az *érvényesség* szó csupán egy jogszabály, jogi aktus előírt módon megtörtént megvalósulását, születését jelzi, ez azonban nem foglalja magában a *hatályt*, *hatályosságot* is. Nem bizonyos, hogy az *érvényes* jogszabály egyben ha-

tályos, azaz alkalmazható. Az alkalmazhatóság, hatályosság tehát rendszerint az érvényességet, a megszületést vagy a közzétételt követő néhány (rendszerint 8) napos szünet után következik be.

Ebből a meghatározásból egyenesvonalúan kikövetkeztethető: az érvény és a hatály szavak nem a szó legszorosabb értelmében szinonimák, de nem is olyan távoli rokonok, mint pl. a vád (a büntetőjog fogalma) és a kereset (a polgári terminológiáé) szavak, melyeket kizárólag az a körülmény köt össze, hogy mindkét esetben a kezdeményező, „támadó” fél perbeli eszközeivel állunk szemben.

Ha az érvény—hatály szinonimaviszonylatot a jogszabályok kategóriájára vonatkoztatjuk (a törvény és egyéb aktusok vizsgált csoportja), úgy tűnik, nem szorul külön bizonyításra-bizonygatásra, hogy pl. egy törvény esetében nem alkalmazható fölváltva az egyik majd a másik műszó. Nyelvi szempontból oly sokszor bíráló tárgyává tett legmagasabb rendű aktusaink nyelvezetének védelmezőjeként jelzem, bár azok csakugyan nem hibamentesek, mégsem történik meg, hogy a laikus számára érzékelhetetlen, sőt üldözött árnyalat, becsapva a törvényalkotót és -fogalmazót, beosont volna valamely kényszerítő jogszabályszóvegebe.

Az eddigi elmondottak, s egyetlen példa, szintén tökéletesen megfelelő látszanak a kiindulótételnek. Pontosítva, aktualizálva: a (jó) törvény nem tolerálja a szinonim szavak, kifejezések használatát. A törvényszöveg szerkesztőjét a legkevésbé sem érdekli, hogy a normát befogadó, érzékelő médium milyen intellektuális színvonalat képvisel. A törvény a doktoroknak és, enyhe túlzás, a csak fölolvásásból értő írástudatlanoknak egyaránt parancsol. Így a szinonimák szövegbe foglalása, a szóismétlések kerülése, az ilyenfajta stilizálás eleve kudarcra ítélt próbálkozás volna.

Más és igen csiklandós kérdés viszont, mert hogy a közérthetőség célzása a törvényben is, továbbra is követendő elv, miképpen érhető el a törvény és egyéb jogi aktusok köznyelviessége. Jól ismertek a múlt egyes törekvései, azokon belül számtalan a példa, melyekkel a jognak mint a tudós kasztnak a nyelvét az egyszerű, mindennapi emberére kívánták „lefordítani”, s éppen az ellenkező hatást sikerült kiváltani (egy eljárásjogi példára esett a választásom): a régi perjog a beadvány negatív elbírálása tekintetében két terminust ismert. Az egyik az *elutasítani*, a másik a *viSSZAUTASÍTANI*. Az első az érdemi elbírálás esetére volt használatban, a másik pedig akkor, amikor érdemben nem került sor megítélésre. A jogi terminológiai újítások ezt félreérthetőnek minősítették, ám ahelyett, hogy közérthetőbbé varázsolták volna, a másik esetre az „érdemi tárgyalás nélkül elutasít” kifejezést javasolták, majd tették kötelezővé. Arra szeretnék rámutatni, hogy a köznyelv megközelítése bizony sokszor jókora nehézségekbe ütközik, s a hatás a kívánttól gyakorta merőben ellentétes lesz. A jog nyelve sajátosan szak-mivoltot hor-

doz, s mivel a szaknyelv, bár érik köznyelvi hatások (és kihat a köznyelvre), teljesen nem közelítheti meg azt, pláne nem azonosulhat vele, vagy olvadhat a köznyelvbe, mint ahogy sokan várják, szeretnék.

Egy-két példát azért említenék a köznyelvi hatás érvényesülésére: a perújrafelvétel — régebben használatos szót ma már az újabb, köznyelvi perújítás váltotta föl; az átbocsátólevélből belépési engedély lett, a jogosítványból engedély, a tanúsítványból igazolás, bizonylat stb.

A kisszámú példa ékesen bizonyítja, hogy óvatosan kell bánnunk a törvényszöveg köznyelvi tételével, mert ha ebben túlságosan bátrak, indulatosak vagyunk, meglepetések, nem kívánt bonyodalmak érhetnek bennünket.

Visszakanyarodva, beleilleszkedve a beharangozott gondolatmenetbe, indokoltnak, gyakorinak, természetesnek találom: sok-sok szakszöveggel (vizsgálatom második csoportja) találkoztam már, melyben stílusérzéklet gyönyörködtető változatossággal követték egymást az *érvény*, *hatály*, *hatályos jog*, *tételes jog*, *érvényes jog*, *pozitív jog* szavak és kifejezések. Való igaz, itt a szak- vagy tudományos szöveg szerzőjének nem kellett állandóan az olvasó befogadóképességével törődnie, ilyenkor a szinonimahasználat mindenképpen igazoltnak, sőt kívánalomnak is minősíthető. A tudományos és szakirodalomban engedélyezett a szinonimahasználat, mert az ilyen jellegű munkák egy legalább átlagos szakmai vagy tudományos befogadóképességű olvasótábor igényét hivatottak kielégíteni, jogi, nyelvi, stilisztikai szempontból is.

A rokon értelmű szavak és kifejezések használata világos, itt is csak aránylag szűk határok között mozoghat, ingadozhat, lenghet ki. Senki hozzáértő nem föltételezhet akkora jogtudományi vagy nyelvi szabadságot, hogy például egy jogorvoslati eszközökről érkező tanulmányban behelyettesíthetőnek higgye a *föllebbezést* a *kifogás* vagy *ellentmondás* szavakkal, holott világos, hogy egy, a jogot fölületesen érintő fogalmazásban, az élbeszédben ez nem jelent (akkora) hibát: a (leg)szélesebb értelemben a fölsorolt műszavak is szinonimaértékűek.

Gondban lehet viszont a szerző, ha mindenkinek, laikusokhoz szóló, tehát ismeretterjesztő munka megírásához lát hozzá (a dolgozatbeli vizsgálódásom harmadik csoportja). A szakmai szinttől távol állókhoz kell szólania a legegyszerűbb, legvilágosabb nyelven, ám szakterületi tárgykörökben köznyelven beszélni nemcsak ellentmondásos vállalkozás, de képtelenség is. Remélem nem lesz elhamarkodott azonnal kétségbe vonnom a letelején fölvázolt tétel pontosságát (a szinonimáknak a törvény felől az ismeretterjesztő irodalom felé egyenesvonalúan növekedő irányát), mely szerint a népszerű irodalomban nyílik a legtöbb lehetőség a szinonimahasználatra. Bár föltehetően tömérdek ilyen alkalmat fedezhetünk föl, kihasználásuktól sok, a közérthetőséget zavaró esetben tartózkodnunk kell. Nevezetesen olyankor, amikor a „köznyelvi” kifejezéstől

közéltünk a szaknyelvből felé. Ha egy ízben (tekintetbe véve, hogy laikus kommunikációs társhoz szólunk) az „érvényes jog intézményéről” ejtettünk szót, a következő esetben még lapszéli vagy lapalji magyarázat sem indokolja a „tétéles jog intézménye” kifejezésre váltást. A szinonimákra viszont a fordított esetben mutatkozik szükség, amikor a „szaknyelvi szót” váltjuk köznyelvvel, tehát mindenki számára érthetőbbel.

Pl. ha először *házassági bontóper* használtunk, szép és kihasználható szinonimalehetőség a *válóper* szó használata. (Ez a megállapítás természetesen nem vonatkoztatható első jelenségsoportomra, a törvények és egyéb aktusok nyelvezetére!)

Nem véletlenül említettem a marginális vagy lábjegyzetek lehetőségét. Számos olyan munkát láttam már, sajnos kevés jogi jellegű, ahol az olvasó számára magyarázatra szoruló terminusokhoz, fogalmakhoz jegyzetek, magyarázatok kötődnek. Ez a jogi irodalom egyik-másik válfajában is megszívlelhető.

Függetlenül gondolatsoromat az eddig taglalt háromrétű elhatárolástól, a szisztematizált különválasztástól, néhány általánosabb érvényű megállapítást tennék, ugyanakkor azonban igyekszem nem elveszni az öncélú teorizálás süllyesztőjében, hanem megfelelő, gyakorlati, szaknyelvhasználati példákkal is szemléltetni, alátámasztani mondandómat.

A jogi terminológia, mint mindazon szavaknak, kifejezéseknek, szerkezeteknek (ezen túlmenően tehát a szinonimáknak is) az összessége, olyan nyelvi eszköz, mellyel az uralkodó osztály államhatalmi aktusaiiban, a törvényhozásban, az igazságszolgáltatásban, az igazgatásban megvalósítandó akaratát mondja ki. A jogi terminológia ezek szerint a jognak mint társadalmi fölépítménynek a sajátos nyelve, kifejezőeszköze. E tényezők hatására számos, ma is használatos sajátosan elvont jogi szó, kifejezés (természetesen rokon értelmű vagy hasonló jelentésű terminus is) kialakult; ezek mindegyikét, s ez a megállapítás a szinonimákra a specifikumon belül is specifikus mivoltuk következtében különösen érvényes, mindenkor alá kell rendelni a közlésaktus funkciójának. Nem a jog van a terminológia, a terminus vagy a szinonima miatt, hanem fordítva. Ha a terminus ugyanolyan (vagy még nagyobb) mértékben a szinonima tartalmilag fűdi a jelölni kívánt fogalmat, intézményt, ám használjuk, tekintet nélkül a közérthetőségre. A „tudomány” vagy „szakma”, melyet irodalmi, köz- vagy netán konyhanyelven művelnek, nem remélhet társadalmi elismerést, létjogosultságot. Vagy pedig a jogi nyelv mint a parancs, kényszerítés kifejezőeszköze nem számíthat a „célba vett” alanyoknak a normának megfelelő, engedelmesség magatartására, ha nincs kiforrott, kimunkált szaknyelv, terminológia. Még olyan áron is magas igényű, tudományos szintre emelt (a köznyelvtől különböző) szaknyelvet kell kialakítani és alkalmazni, ha azt

némikor „hétköznapi” szinonimák segítségével „lefordítani” vagyunk kénytelenek a köznyelvre:

- (el)marasztal — elítél vagy megfizetésre kötelez;
- halmazat — bűnhalmaz, bűncelekmény-halmaz;
- jog védelem — szükséges védekezés;
- nyereségvágy — haszonlesés;
- gondatlanság — figyelmetlenség, hanyagság;
- elévülés — elavulás;
- viszonosság — kölcsönösség;
- méltányosság — igazságosság stb.

Ugyanakkor viszont a szembeállítás, a párhuzamvonás, a teljes igazság fölfedése érdekében azon nyomban hozzá kell tenni, hogy olyan esetekben, amikor a köznyelvi terminus is kifejező, jó, tudományos értékű és hangulatú (tévhit: a tudományos stílus nem lehet érdekes, különlegesen ízes és hangulatos), annak alkalmazását indokolt szorgalmaznunk (lásd a *hatályos jog*... stb. példákat).

A közlésaktus funkciójáról említettekhez kapcsolódva általánosságban is nyomatékkal megismételném és kibővíteném az ismeretterjesztő irodalom szinonimavizsgálatok megadott tételét. Amikor a szaknyelvi szót helyettesítjük „köznyelvi” szinonimával, a rokon vagy hasonló jelentésű szót, kifejezést a közérthetőség és a világosság tétele szolgálatába állítottuk. Az érem másik oldala és a tartalmi igazság szerves része az is, hogy bármily terminus, annak szinonimája az olvasóhoz (a beszélgetőtárs) való alkalmazkodás elve (vagy az együttműködés kommunikációs elve) értelmében a legkevésbé sem használható föl, ha nem vagyunk birtokában a használt terminus és szinonimái jelentéstartalma, meghatározása ismeretének. Ha ismerjük a lényegét, az adott szó, kifejezés tartalmát, akkor semmiképpen sem tévelyedhetünk el a jog és a szinonima útvesztőjében.

Érdekes, tanulságos, elfogadható eljárásnak tartom az *idegen szavak*-nak szinonima-rendeltetésű vizsgálatát. Jól bevált, régi tudományos (kodó) módszer, a tudományos irodalom velejárója az idegen szavak (gyakran túltengő) használata. Okosabbnak fogunk föltűnni, gondolják-gondoljuk sokan szakírók, hogyha szövegünket idegen szavaktól tarkállóvá tesszük. Miért jobb, szemléletesebb a *deplaszírozott* a rossz, cél-tévesztett, vagy a *differencia* a különbség, eltérés szavaknál, a *variáns*, a *verzió* a *változatnál* stb.? Mint ahogyan azonban a fentiek során már megjegyeztem, a tudományos vagy szakstílus sem lehet könnyedség- vagy gördülékenység-fosztott, indokoltnak kell minősítenünk az idegen rokon értelmű szót, ha az a változatosságot hivatott elősegíteni, a szóismétlést elkerülni. Még fontosabb az idegen szó „hézagpótló” mivoltáról is szót ejteni. Ha a nemzetközi terminus többet, szabatosabbat, pontosabbat árul el a jelölt fogalomról, mint magyar megfelelője, vagy magyar párja

nem honos, esetleg képtelen, megint csak ki kell állnunk az idegen szó alkalmazásáért.

Pl. az *azilium* túllépi a menedék és a menedékjog határát is, egyszerre mindkettőt jelöli; a *deliquens* több a tettesnél, a bűnösség, vétkekesség jegyeit is magán viseli; a *fikcióra* hiába van egy magyar szavunk is, a képzelem — félreérthetősége, esetlensége, alkalmatlansága miatt senkitől sem követelhetjük használatát.

Az elmondottakból kitűnik, hogy az idegen szavak indokolt használata a pontosító, „minősített” szinonima értékével bír. Ezekben a (végső soron mégis ritkább) esetekben az idegen szinonimák gazdagítják, pontosabbá, szabatosabbá teszik a jogi nyelvet.

Több nyelvű közegből származunk, ugyanilyen körülmények között élünk és dolgozunk, nagy mulasztás lenne hát, ha bármily tárgyú vizsgálódásból kihagynánk, kifejejtenénk a szerbhorvát—magyar összetevő vizsgálatot. Ebben a munkában sem kívánom ezt a módszert teljesen elkerülni, így a szinonimák jelenlétét a fordításszövegben is megvizsgálom.

Az idevágó elvnek az eredetihez való hűség megőrzését tekintem: érthető, hogy a forrásnyelvi, szóismételektől hemzseggő szöveg a célnyelvben sem lehet indokolatlanul szinonimákkal tüzdelte, és ellenkezőleg, a változatos, rokon értelmű szavakkal díszített eredeti a fordítás nyelvén is sok szinonimát tartalmaz majd. Egy hosszabb, részletesebb vizsgálat tárgya lehetne, mely kilépne e tanulmány keretei közül, hol jelölhető ki a fordító szinonima-adagoló vagy -elvonó szabadságának határa. A válasz így sem lesz elnagyolt, ha leszögezem, az adekvát terminológia tekintetében legalacsonyabb ez a szabadságszint, a kifogásolható szakzóhasználat esetén már nagyobb, az összekötő szövegben pedig olykor egészen nagy.

Pl. a szerbhorvátban gyors egymásutánban következnek a *prestaje važnost, stavlja van snage, ukida, ne vredi/važi* kifejezéssor. Ha ez eredeti szinonima használatát megfelelőnek ítéljük meg, a teljes hűségre törekszünk, tehát: érvényét veszti, hatályon kívül helyezi/hatálytalanítja, megszünteti, nem érvényes. Hogyha azonban úgy ítéljük meg, hogy az eredeti szöveg írója rosszul alkalmazta pl. a *ne vredi* — nem érvényes (köznyelvi) kifejezést, a fordító szinonimahasználati szabadsága a gondos szövegértelmezést követő *hatályát veszti/hatálytalanít/hatályon kívül helyez* rokon kifejezések alkalmazásában jut majd kifejezésre.

A nem szűken értelmezett kényszerítő jogszabályok, aktusok esetében a meghatározott alakításokhoz kötött jogi megnyilatkozásoknál, mint amilyen pl. a házasságkötés, ahol az aktus ünnepélyessége az egyik legfőbb jegy, a jelenleg érvényesülő gyakorlattal ellentétben a változatlanság, gördülékenység követelményét kellene előtérbe helyezni.

Az ímént nem mondtam példát az ún. összekötőszöveg fölös szóis-

métléseire, most megteszem: a sorozatos *i-i-i- (és-és-és)* szavakat nyugodt lelkiismerettel változtathatjuk meg az és-valamint-meg szósor szövegbe vonásával. A házastárs, házasság szóismétléseket a félreérthetőség vagy az értelemváltozás veszélye nélkül cserélhetjük föl a férj és feleség szó-párral, vagy a *frigy* régies-ünnepélyes szóval. Ilyenkor sem a dogmatikusan értelmezett szaknyelvhasználat a helyes megoldás.

Az előző bekezdésben elmondottak teljesen logikusnak látszanak, mint ahogyan az is teljesen nyilvánvaló, hogy a föntiekhez hasonlóan önkényesen nem válogatható meg. pl. a *vélelem* és a *föltételezés* vagy a *kiskorú* és a *fiatalkorú* műszó, noha mindkét szópár, ha a rokon értelmet tágn fogjuk föl, szinonima. Az előbbi példához fűződő magyarázat: ha a jog valamit: vélelmez, akkor egészen bizonyos, hogy valami létezik vagy nem létezik, ha pedig csak föltételez, akkor teljesen bizonytalan, hogy a szóban forgó tény létező-e, vagy sem. A második példához azt szükséges magyarázatként fűzni, hogy már mindkétszer ugyanolyan korú személyekről van szó, a fiatalkorú terminus büntetőjogi, a kiskorú műszó viszont polgári jogi vonatkozásban használatos.

A jogi terminológia nem ennyire kizárólagos, kategorikus az olyan szinonimák választhatóságával kapcsolatban, mint az:

igazolás — bizonylat,
törzskönyv — cégjegyzék,
nyilatkozat — kijelentés,

mely esetekben többé-kevésbé a szöveg fogalmazójának szabad megítélésére van bízva, hogy a szinonim szavak közül melyiket fogja választani.

Az áIROKONÉRTLMŰ szavaknak, a pszeudoszinonimáknak mindössze egy-két mondatot kívánok szentelni. Olyan esetekkel, kifejezésekkel is szembekerülhetünk, melyek első pillantásra hasonlóak, megegyeznek vagy rokon értelműek, ha azonban lényegi vizsgálatnak vetjük alá őket, eltérő jellemvonásokat öltenek. Ide sorolható a *házasságon kívül született gyermek*, ill. a *törvénytelen gyermek* példája, mely látszólag hasonló jelentéstartalmú, lényegében azonban a második kifejezésnek csupán a jogtörténeti vonatkozása mutat rá az elsőhöz viszonyított szinonima mivoltára. Mai gyakorlati szóhasználati szinonima-értéke egyáltalán nincs.

Osszegezésemben is csupán azt deríthetem ki: egyértelmű, vaskaloposan kizárólagos formula nem adható. Ilyet a szinonimák esetére megfogalmazni eleve halálra ítélt vállalkozás volna.

Legyen az az alapvető ismérv, hogy a törvényeknek és egyéb aktusoknak egyértelműeknek kell lenniük, s ez szinonimák nélkül valósítható meg: azok használata a törvény többféle értelmezését, tehát alkalmazását is vonja vagy vonná maga után, ami pedig óhatatlanul a jogrendszer bizonytalanságába torkollna. A törvényeket alkotóik nem azért írják, hogy az olvasó nyelvi érzékét fejlesszék, hanem hogy minél egy-

szerűbben, rövidebben, szabatosan fejezzék ki mondanivalójukat. A szinonimák ezt megnehezítenék. A többértelműség, rokonértelműség félreértéseknek ad tápot, ami a jogalkalmazást, a gyakorlati munkát nagyban megnehezítené.

És mégis, mindennek dacára, szaknyelvünkben él a szinonímia jelensége, gazdagítja, egyszerű stílusjegyekkel ruházza föl a száraznak tartott szakszöveget, s már csak rajtunk, fogalmazókon múlik, áll vagy bukik, vajon az egyértelműség és a szöveg befogadójával megvalósított hiánytalan együttműködés elvének funkciójába, szolgálatába tudjuk-e állítani vitathatatlanul létjogosultságú, pótolhatatlan (szak)nyelvi (segéd)eszközünket, a szinonimát.